

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת ויחי תשע"ז שנה ג' גליון 119

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: מעלתו הנשגבה של האמורא הקדוש רב ששת

הנפש ראויה לשמוח, ולא הגוף. וזהו שאמר: "חדאי נפשי וכו', ולא אני, יען כי לך אני קורא, ולך אני שונה לתועלתך, ולא לתועלתי. ע"כ.

וכתב בפירוש הרמ"ז על זוהר בראשית וז"ל: ונראה לי שלרמוז זה הוה תלי וקאי בעברא דדשא (פסחים סח:), דהיינו בפתח הנקרא בתרגום בבא, לרמוז בבא הנזכר.

וכתב על כך רבינו יוסף חיים זי"ע בספרו שני אליהו (ח"א דרוש ג'): והנה אל תתפלא על זאת דאיך אפשר הנפש שבגוף רב ששת תלך בזמן התחיה לגוף בבא בן בוטא וישאר גופו של רב ששת ריקם ח"ו, כי הנה דע שכבר גילה רבינו האר"י ז"ל בשער הגלגולים במקום אחר, ואמר שאי אפשר לנפש שתתגלגל באיזה גוף, בלתי שיבואו עמה ניצוצות חדשים ע"ש. ולפי"ז בזמן התחיה כשתלך נפשו של רב ששת לגוף בבא בן בוטא ואותם ניצוצות חדשים שבאו לגוף רב ששת עם אותה הנפש, אלו ישארו בגוף רב ששת בזמן תחיה, ואלו ודאי יקחו מן סיגול התורה והמצוות מה שראוי להם לפי ערכם. ע"כ.

אחר הקדמה זו, הגמרא במסכת בבא בתרא (ט:.) אומרת, כי רב ששת כונה בשם "עולא משגש ארחתיה דאמיה", כלומר תינוק המשבש דרכי אמו. והגמרא מסבירה מדוע נקרא כן, שפעם שאל רב אחדבוי את רב ששת שאלה בהלכות טומאת צרעת, לאחר שרב ששת ענה לו על שאלתו דחה רב אחדבוי את דבריו והגיב על

רב ששת גלגולו של בבא בן בוטא:

כתב האר"י הקדוש בשער הגלגולים (הקדמה ד'): נקדים תחילה ענין רב ששת, מי היה גלגולו. דע, כי בבא בן בוטא החסיד, מתלמידי שמאי הזקן, שכל ימיו היה מקריב אשם ספק, הוא שחזר עתה להתגלגל ברב ששת, להשלים איזה תקון שהיה צריך לו עדיין, ולפי שהורדוס המלך נקר את עיניו, גם עתה היה ג"כ סגי נהור כנודע. והנה אותיות בב"א הם שש"ת בא"ת ב"ש. ובזה נבוא אל הביאור, דע, כי הנה מי שלא השלים תיקונו בגלגול א', מוכרח להתגלגל עוד שנית להשתלם, אף אם חסרונו דבר מועט. והנה אם בגלגול א' השלים נפשו, ולא חסר לו כי אם דבר מועט, הנה כשחוזר להתגלגל שנית, כל השכר של התורה והמצוות שעשה בגלגול השני הוא לצורך נפשו הבאה עתה בגוף השני הזה להשתלם, וכאשר יקומו בזמן התחיה, תחזור נפשו אל הגוף הראשון, שבו עסק בתורה ובמצוות רוב הצריך לו, ולא בא בגוף השני הזה, אלא בהשאלה. לכן רב ששת ידע בנפשו, כי היה בראשונה בגוף בבא בן בוטא, שהיה אדם גדול בתורה ובחסידות מפורסם, ולא חזר להתגלגל עתה בזה הגוף הב', אלא על דבר מועט שהיה חסר ממנו, ולכן היה גופו עצב על הדבר הזה, כי הנה כל עמלו לוקחו הנפש ההיא, וסופו ללכת לחזור בגוף הראשון בזמן התחיה. באופן כי כל מה שהיה עוסק בתורה ובמצוות תועלת נפשו הוא, ולא לגופו, ולכן

זה בבדיחותא – בדרך של צחוק. מסביר רבינו גרשום, שאין הכוונה שרב אחדבוי לעג לרב ששת, אלא שהראה שמחה בפניו על שניצח את רב ששת, שלא היה לו מה להשיב. חלש דעתיה דרב ששת, ונענש רב אחדבוי ונעשה אילם. ונשכח ממנו תלמודו.

באה אמו של רב ששת (לפי פירוש רש"י) והתחילה לבכות לפניו שיתפלל לרפואתו של רב אחדבוי, צווחה וצווחה ולא אשגח בה, עד שהחליטה לעשות מעשה, גילתה את דדיה ואמרה לרב ששת: "חזי להניח חדיי דמצית מנייהו". ראה דדים הללו שינקת מהם. נענה רב ששת והתפלל על רב אחדבוי ונתרפא. ובגלל רב ששת גרם לאמו להטות מדרך שאר הנשים שהוצרכה לגלות את דדיה, לכן קראו לו "עולא משגש ארחתיה דאמיה" – תינוק המשבש דרכי אמו.

ויש להבין מה היה הצורך בגילוי הדדים כדי לשכנע את רב ששת?

על פי דברי האר"י שפתחנו בו, כי רב ששת היה גלגולו של בבא בן בוטא יש לפרש, הגמרא בנדרים (סו:): מביאה מעשה על בבא בן בוטא: אחד מבני בבל עלה לארץ ישראל ונשא אישה. אמר לה: בשלי לי "שתי עדשים", כלומר – מעט (בלשון בבלי). בישלה לו שתי עדשים ממש (בלשון ארץ-ישראלית), כעס עליה בעלה. למחרת, אמר לה: בשלי לי "סאה" (בלשון בבליית סאה פירושה "הרבה" – שלא תבשל לו רק שתיים כאתמול אלא כדי סעודה). בישלה לו סאה ממש (כלומר, בלשון ארץ-ישראלית "סאה" פירושה מידה גדולה שהיא יותר מהנצרך לסעודה).

אמר לה: הביאי לי שני "בוציני" (אבטיחים בלשון בבליית). הלכה והביאה לו שני נרות (בוציני בלשון ארץ-ישראלית). אמר לה הבעל (בכעסו): לכי והשליכי אותם על "רישא דבבא" – (ראש השער בארמית בבליית). הלכה ושברה אותם על ראשו של בבא בן בוטא (מכיוון שלא ידעה כי בבבל "בבא" פירושו שער, אלא חשבה כי הוא מתכוון לבבא בן בוטא). כששאל

בבא בן בוטא לפשר המעשה, ענתה לו "כך ציווני בעלי". אמר בבא בן בוטא: את עשית רצון בעלך, ה' יוציא ממך שני בנים (גדולים וחשובים) כבבא בן בוטא. על פי זה יש לומר, שזו היתה כוונת אמו של רב ששת, שתסתכל מהיכן באת, היינו מאיזה גלגול, של בבא בן בוטא, שהוא ויתר בשביל שלום בית ולא הקפיד על בזיונו, אף אתה אל תקפיד על בזיונך ומחל לרב אחדבוי.

הסבר נוסף על פי הפשט לדברי הגמרא, חס ושלום לחשוד ברב ששת שגרם להעניש את רב אחדבוי משום נקמה וכדומה, אלא כל כוונתו היתה להענישו כאן בעולם הזה כדי שלא יענש בעולם הבא. שהרי כותב הרמב"ן בהקדמתו לאיוב דרגע אחד בגיהנם קשה מיסורי איוב כל ימיו וז"ל: ולכן הצדיק הגמור שיארע לו החטא הקל ועבר בזדון על מצוות בוראו יתברך, על כל פנים ראוי ליענש עליו. והנה אם יאבד האל מגופו בעולם הזה כל הטובה אשר נהייתה בעולם, ויהיה נידון ביסוריו של איוב כל ימיו, טוב לו משיענש בנפשו להיות נידון בעולם הנשמות ביסורי גיהנם, או שיגרע חטאו מנפשו מעט מן מעלתה בעולם הנשמות ודיבוקה בזיו העליון והעולם הבא. יעו"ש המשך דבריו.

אולם כנגד זה אמו פעם והוכיחתו על ידי גילוי דדיה, שהם במקום בינה (ברכות י), להוכיח כי חכמה היא ממנו ומוטל עליו לשמוע בקולה. כמו כן, התור נמשלה לדדי אשה, כמבואר בעירובין (נד.), וביאר רבינו יוסף חיים זי"ע בספרו בן יהודע (שס), שבדדי האשה יש חלב שהיה בתחילה דם ונהפך לחלב (בכורות ו:), כמו כן התורה מהפכת הדין לרחמים ומהפכת העונות לזכויות דכתיב (ישעיה א', י"ח): "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו". וזו היתה כוונת אמו של רב ששת, שגם אם נכשל וחטא, וזקוק הוא לכפרה, אינו זקוק לעונש של יסורים, אלא די שילמד תורה, והתורה תכפר בעדו (ועי' בדברינו לפרשת נח אות י' שהרחבנו בענין כפרתה של התורה על עוונותיו של אדם).

הסבר נוסף, הגמרא בנדרים (סו:): מביאה: ההוא דאמר לה לדביתהו: קונם שאי את נהנית לי עד שתטעימי

תבשילך לרבי יהודה ולרבי שמעון (היה אדם שאמר לאשתו אסור לך להנות ממני כל עוד שלא תתני לרבי יהודה ורבי שמעון לטעום מהתבשיל שהכנת לי). רבי יהודה טעים, אמר קל וחומר: ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה, שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים המאררים בספק, ואני על אחת כמה וכמה. רבי שמעון לא טעים, אמר, ימותו כל בני אלמנה ואל יזוז שמעון ממקומו (היינו, אפילו כשהיא תהיה אלמנה לאחר מיתת בעלה וימותו בניה, לא אשנה את דעתי ולא אזלזל בכבודי, היינו כבוד התורה), ועוד כי היכי דלא לתרגלי למינדר.

מתבאר אם כן שתי גישות אצל חכמים, האם לתלמיד חכם מותר למחול על בזיונו, שדעת רבי יהודה שמותר ואילו לדעתו של רבי שמעון אין להקל.

ונחלקו בזה גם הראשונים, כמו שמצינו במסכת בבא מציעא (ל): "מצא שק או קופה [וכל דבר] שאין דרכו ליטול – הרי זה לא יטול. מנהני מילי? – דתנו רבנן: "והתעלמות" (דברים כ"ב, א, ד) – פעמים שאתה מתעלם, ופעמים שאי אתה מתעלם. אלא לזקן ואינו לפי כבודו. אמר רבא: כל שבשלו מחזיר – בשל חבירו נמי מחזיר, וכל שבשלו פורק וטוען – בשל חבירו נמי פורק וטוען.

וכתב על כך הרא"ש בפסקיו (שם סי' כא): ויראה לי כיון שפטרה תורה את הזקן שאין לו לזלזל בכבודו איסור הוא לגבי דידיה שמזלזל בכבוד התורה במקום שאין חייב ומשום ספק ממון חבירו אם הוא חייב בו לא יזלזל בספק איסור. ע"כ. הרי שהחמיר שאין יכול להקל ולמחול על בזיונו. אולם הרמב"ם (פי"א מהלכות גילה ואבידה הי"ז) חולק וסובר, שאם רצה התלמיד חכם להחמיר על עצמו ולהחזיר את האבידה יכול.

ואף להלכה נחלקו בזה השו"ע והרמ"א (חו"מ סימן רס"ג סעיף ג') שלדעת השו"ע מדרך הישר והטוב יכול למחול על בזיונו ולהשיב את האבידה, אולם הרמ"א חולק וסובר שאסור לו למחול.

על פי זה יש לומר, שרב ששת לא מחל על בזיונו, משום שסבר כשיטת רבי שמעון והרא"ש שאסור לתלמיד חכם למחול, אולם באה אמו ועשתה מעשה מבזוה של גילוי הדדים, כדי להוכיח כי הלכה כרבי יהודה וכהרמב"ם, שאף אם ביזו אותו ימחל וכשם שהיא מוחלת על בזיונה.

בקיאותו של רב ששת:

מצינו בפסחים (סח:): רב ששת כל תלתין יומין מהדר ליה תלמודיה, ותלי וקאי בעיברא דדשא ואמר: חדאי נפשאי, חדאי נפשאי, לך קראי לך תנאי. איני? והאמר רבי אלעזר: אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר (ירמיהו ל"ג): "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת!" – מעיקרא כי עביד איניש – אדעתא דנפשיה קא עביד.

כלומר, רב ששת שמח ומשתבח בנפשו: "חדאי נפשאי, חדאי נפשאי", על מה שהתורה עשתה לו, והגמרא מתפלאה על כך שאינו שמח על כך שהתורה היא תיקון כל העולמות, וחושב רק על תיקון עצמו, ומשיבה, שבתחילה צריך לחשוב על עצמו.

וצריך להבין מדוע נעמד רב ששת בפתח הבית וכדברי הגמרא "ותלי וקאי בעיברא דדשא"?

ונראה לומר, כי רב ששת, על אף שהיה בקי בכל התורה כולה, כמו שמצינו בעירובין (סז): שרב חסדא כשהיה נפגש עם רב ששת, "רב חסדא מרתען שיפוותיה ממתנייתא דרב ששת". ופירש רש"י: ממתנייתא דרב ששת – שהיו משניות סדורות לו, וירא רב חסדא שלא יקשה ממשנה על משנה, ויאמר לו לתרצן. ע"כ. ובבכורות (נב): קרא רב חמא על רב ששת את הפסוק (קהלת ז' י"א) "טובה חכמה עם נחלה". ופירש רש"י: טוב טעם חכמת חריפות האמורה עם נחלת הברייתות, היה רב ששת בעל ברייתות וכו'. ע"כ. ובשבועות (מא): מובא, שרב נחמן מעיד על עצמו ועל רב ששת: "אנא ורב ששת, דתנינא הלכתא וספרא וספרי ותוספתא וכולא גמרא". ע"כ. ובזבחים (צו): מובא, שרב יצחק בר רב יהודה בתחילה היה תלמידו של רמי בר חמא ועזב אותו

ועבר ללמוד אצל רב ששת, יומא חד פגש בו ואמר לו:
"אלקפטא נקטן ריחא אתי לה ליד, משום דאזלת לך
לקמיה דרב ששת הוית לך כי רב ששת" (פירש רש"י:
משל הוא על גסי הרוח משתדלין לעמוד במקום גדולים
ואמר הדוכוס אחזני בידי וריח המלוכה נקלט לתוך ידי,
אלקפטא דוכוס במסכת שבועות.). א"ל לאו משום הכי
(לא לגאווה נתכוונתי, רש"י), מר כי בעינא מילתא
פשיט לי מסברא כי משכחנא מתניתא פרכא לה, רב
ששת כי בעינא מילתא מיניה פשיט לי ממתניתא. ע"כ.
וכן אמר רב עמרם הא מלתא אמר לן רב ששת
ואנהרינהו לעיינין ממתניתין, (ויבמות לה. נו. נח. סוטה ו, ב"ב
נ:), כלומר דבר זה אמר לנו רב ששת, והאיר את עינינו
במשנתנו. ואפילו נגד רב כששמע ששתיק רב הסביר,
מאי טעמא שתיק לא שמיע ליה הא דתנא וכו' כבבא
מציעא (ס"ט).

ועם כל בקיאותו הרגיש רב ששת, כי עדיין הוא רק
בפתח, עדיין הוא רק בתחילת לימודו, ועוד לא הספיק
להשלים את לימודו. לכן נעמד בכניסת הבית.

וכמו שכתב בספה"ק אוהב ישראל (פרשת וירא) על
הפסוק "והוא יושב פתח האהל", וז"ל: שחושב
במחשבתו שהוא עדיין בפתח אהל של הקדושה. וכן
הוא דרך הצדיקים הגם שעובדים את ה' כל ימיהם, עם
כל זה נדמה להם בלבם ובמחשבתם באמת, שעדיין לא
התחילו כלום לעבוד את השם יתברך, והם עדיין מחוץ
לאוהל הקדושה רק עומדים בפתח האוהל. עכ"ל.

ואולי מעלה זו של רב ששת הביאה לו את זכרונו, שכן
כתב החידושי הרי"ם (יינה של תורה עמ"ס אבות עמ' רס"א),
שכל מעלת לימודו של ילד שנחקק היטב במוחו, וכדיו
כתובה על נייר חלק, כי הוא לומד בחיות ובמרץ,
מחמת כן גם זקן אם ילמד בחשק גדול כילד, אזי לימודו
יכנס בלבו כדיו כתובה על נייר חלק. משא"כ הלומד
והוא זקן בעצלתיים ובחולשה, שאז גם אם הוא צעיר
לימים הרי שלא יזכור את לימודו ונחשב כדיו על נייר
מחוק. יעו"ש.

נמצא כי המרגיש בלימודו כמתחיל, שתמיד זו פעם
הראשונה שלו, ומחמת כן לומד בחיות ובשמחה, על ידי
זה יזכור את לימודו. וזו היתה מעלתו של רב ששת
שעמד בפתח ביתו, ומחמת כן זכר את לימודו.

הזכרון בא על ידי השמחה:

עוד יש לפרש מהו "חדאי נפשאי חדאי נפשאי", על פי
מה שכתב החיד"א בספרו דבש לפי (מערכת ז' אות ז') וז"ל:
זמרה מועיל לזכרון כ"כ בס' ארץ החיים מזמור ל"ח,
ובזה יש להליץ בעד דוד המלך ע"ה שאמר: "זמירות היו
לי חקיד בבית מגורי", **דהצער גורם שכחה**, ולכן
אזמר דמועיל לזכרון, בבית מגורי כדי שהצער לא
יגרום שכחה, והקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה
דהיה לו לומר חקיד אזמר אבל זמירות היו לי חקיד
משמע קלים כזמירות. ע"כ. ועי' בתפארת ישראל (עמ"ס
אבות פ"א) שהשמחה בדבר עצמו שלומד, הוא הוא
המחזק כל שכל וזכרון, כמו שנאמר "בחוקתיך
אשתעשע", רצונו לומר כשיהיה לי הלמוד לשעשוע
ונחת, אז לא אשכח דבריך. ע"כ.

וכתב המאירי (שבת ל:), וז"ל: אף על פי שראוי לאדם
לעמוד נכנע ושפל רוח, ראוי לו להעמיד עצמו בשמחה
לקיים מצוותיו ולמה שיגיעוהו מן השלמות, שאין
השכינה שורה מתוך עצבות שהעצבון מטמטם את הלב
וסותם שבילי ההבנה, ולא מתוך עצלות שקידה
והתבוננות, אלא מתוך שמחת הלב ליושר המזגים, ואף
דרך החכמים היה בישיבתם לפתוח במילי דבדיחותא.
ע"כ.

נמצא כי הלימוד בשמחה מביא לזכרון ולהבנה.
ומשום כך, רב ששת אשר היה סגי נהור וחשוב היה לו
לזכור את לימודו, כמו שאכן מצינו בעירובין (יא:)
שנשכחה מרב ששת ברייתא ומחמת כן הורה לא כראוי
לאנשי גלותא, ומרוב בושה הוא מבקש מרבה בר
שמואל לבל יגלה לאנשי ריש גלותא על ששכח ברייתא
זו (אדם אחר כשהיה שוכת, לא היה מתבייש ולא היה
איכפת לו מכך, שכן קורה פעמים שאינו יודע את כל
לימודו. אך לא כך היה אצל רב ששת, כשהיה חסר לו

בידיעת התורה התבייש והצטער על כך מאוד. וכמו אותו מעשה על בחור בישיבת וולוז'ין שכשיישב בחדר האוכל של הישיבה, הזכירו לפניו את דברי התוספות ונעלם מאותו תלמיד דברי התוספות, מיד קם ועזב את חדר האוכל, נסגר בחדרו במשך שבע שנים, לחזור שוב על כל לימודו. אמר על כך רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, בודאי שהתלמיד לא עשה כראוי, שכן היה צריך להישאר ולברך ברכת המזון, אולם אם היה נשאר לברך, כבר אותו צער שנכנס בלבו, היה נעלם וכבר לא היה נסגר בחדרו למשך שבע שנים... משום חשש זה, היה מרבה לשמוח בלימודו כדי שלא ישכח.

עוד יש לבאר מהו "חדאי נפשאי חדאי נפשאי", על פי דברי הגמרא בעירובין (נה): רבי זירא אמר מהכא ומשלי ט"ו, כ"ג: "שמחה לאיד במענה פיו, ודבר בעתו מה טוב" אימתי ש מחה לאיש בשעה שמענה בפיו. ופירש רש"י, אימתי אדם שמח בתלמודו, בזמן שיש לו מענה כששואליו ממנו דבר הלכה. עיי"ש. ומשום כך, כשרב ששת חזר על תלמודו וזה אשר הביא לו את זכרונו והידע הרב שלו, הרי שעל ידי זה ידע לענות לשואלים אותו, ויתקיים בו הפסוק "שמחה לאיד במענה פיו", ועל כך אמר: "חדאי נפשאי חדאי נפשאי".

רב ששת זכה להיות כסא ומרכבה לשכינה הקדושה:

סיבה נוספת לשמחתו של רב ששת, מובא במנחות (צה:): אמר רבה: הקשה אדם קשה שהוא קשה כברזל, ומנו? רב ששת. וביאר רש"י: חכם ומחודד לחתך הלכה כברזל. ע"כ. ונראה לפרש בדרך רמז, מהו "קשה כברזל", על פי מה שכתב בספה"ק דגל מחנה אפרים (פרשת עקב) על הפסוק "ארץ אשר אבניה ברזל" וז"ל: אשר אבניה ברזל, היינו, כל בחינותיה וענפיה הם ברזל" ראשי תיבות: ב'להה ר'חל ז'לפה ל'אה, הם בנינא דעלמא שידוע שהיו מרכבה לשכינה כביכול. ע"כ. נמצא כי המילה ברזל רומזת על לאה רחל בלהה וזילפה אשר היו מרכבה לשכינה הקדושה. ויש לומר, כי גם רב ששת זכה למעלה זו להיות כסא ומרכבה לשכינה הקדושה, ולכן כינו אותו בשם "קשה כברזל".

ומצינו בשבת (ל:): שאין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר שמחה של מצוה. ע"כ.

לכן רב ששת שזכה להיות כסא ומרכבה לשכינה, היה מרבה לשמוח.

ומשום כך מצינו במגילה (כט.), כי כאשר גלתה השכינה לבבל היא שורה לסירוגין בבית הכנסת שף ויתיב שבנהרדעא ובבית הכנסת שבעיר הוצל. אבוה דשמואל ולוי, הוו יתבי בכנישתא דשף ויתיב בנהרדעא (כתב רש"י: ובנאה יכניה וסיעתו מאבנים ועפר שהביאו עמהן בגלותן, לקיים מה שנאמר "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו"). אתיא שכינה, שמעו קול ריגשא. קמו ונפקו. רב ששת הוה יתיב בבי כנישתא דשף ויתיב בנהרדעא, אתיא שכינה ולא נפק. אתו מלאכי השרת וקא מבעתו ליה, אמר לפניו: רבונו של עולם! עלוב ושאינו עלוב מי נדחה מפני מי? – אמר להו: שבקוהו. ע"כ.

נמצא כי שאר האמוראים היו צריכים להסתלק ולברוח מהמקום בזמן שבאה השכינה לבית הכנסת, לא כן רב ששת, שהורשה להישאר, ולדרכינו יש לומר, כי הוא זכה להיות כסא ומרכבה לשכינה הקדושה, ולכן יכול הוא להיות בבית הכנסת יחד עם השכינה הקדושה.

והנה תלמיד חכם צריך לקבוע לעצמו מצוה אחת שהיא עניינו, אליה הוא קשור באופן מיוחד אותה הוא מקיים בשלמות, וכפי שכתב הרמב"ם (בפירוש המשניות סוף מסכת מכות), זוכה בה לחיי העולם הבא וז"ל: מיסודות האמונה בתורה שאם קיים האדם מצוה משלש עשרה ושש מאות מצוות כראוי וכהוגן ולא שתף עמה מטרה ממטרות העולם הזה כלל, אלא עשאה לשמה מאהבה כמו שביארתי לך, הרי הוא זוכה בה לחיי העולם הבא, לכן אמר רבי חנניה כי מחמת רבוי המצוות אי אפשר שלא יעשה האדם אחת בכל ימי חייו בשלמות ויזכה להשארות הנפש באותו מעשה. וממה שמורה על היסוד הזה שאלת רבי חנניה בן תרדיון מה אני לחיי העולם

הבא, וענהו העונה, כלום בא לידך מעשה, כלומר האם נזדמן לך עשיית מצוה כראוי, וענה לו שנזדמנה לו מצות צדקה בתכלית השלמות האפשרית וזכה בה לחיי העולם הבא, ופירוש הפסוק ה' חפץ לצדק את ישראל למען כן יגדיל תורה ויאדיר. ע"כ.

ומצינו בשבת (ק"ה:) שם הגמרא מציינת כל אמורא ואמורא במה היה מחמיר יתר על חבריו, ומציינת הגמרא שרב ששת היה מהדר במצות תפילין. ויש לתת טעם לזה, מחמת שרב ששת הירבה להיות בשמחה, ומספרת הגמרא בברכות ול: אביי היה יושב לפני רבה, ראהו רבה לאביי שמבדח הרבה, אמר לו: הלא נאמר "וגילו ברעדה", ענהו אביי: "אנא תפילין קמנחנא", דהיינו יש עלי תפילין והם עדות שממשלת קוני עלי ואיני מסיח דעתי מיראת ה' מאימת התפילין שעלי. (ע"פ פי' רש"י). ומאותו טעם הוצרך רב ששת להדר במצות תפילין, לבל יגרר לעבירה מחמת שמחתו בלימוד התורה.

רב ששת רואה בעיניו הרוחניות:

בירושלמי (שבת פ"א ה"ב) מובא: שלא סומכים על פסקי רב ששת כי היה סגי נהור, ואף ששמע תיבות מפי האומר, הוא לא ראה את פניו בשעת מסירת הדברים. ולכן חסרה לו בהבנה בעומק הדברים.

אולם נראה ששיטת הבבלי לא כן, כפי מבואר בדברי התוס' בעירובין (מ.) שפסקו כרב ששת נגד רב נחמן וכן נגד רב חסדא. וז"ל: נראה לריצב"א דהכי הלכתא דקיימא לן כרב ששת כלפי רב נחמן באיסורי וכלפי רב חסדא נמי הלכתא כוותיה שהיה גדול ממנו וכו'. ע"כ. ויש לומר, משום שהבבלי סובר שלרב ששת על אף שהיה עיוור גשמי אולם היה רואה בעיניו הרוחניות.

וכפי שמספרת הגמרא בברכות (נח.): רב ששת היה סגי נהור, והלך עם כולם לקבל את פני המלך. פגש אותו צדוקי אחד ששאל אותו: "חצבי לנהרא כגני לייא" כלומר כדים שלמים לוקחים אותם כדי לשאוב מהם מים בנהר, אבל כדים שבורים בשביל מה? כלומר, מי שרואה יש סיבה שיבוא לראות את המלך, אבל אתה שאתה עיוור מה יש לך לבוא לראות את המלך?

אמר לו רב ששת: תראה שאני אדע עוד יותר טוב ממך מה שיקרה.

עברה גונדא ראשונה כלומר פלוגה ממשמר המלך ברעש גדול. אמר הצדוקי: הנה המלך בא. השיב לו רב ששת, לא עדיין המלך לא הגיע. עברה פלוגה שניה גם כן ברעש גדול, ושוב אמר לו רב ששת שעדיין המלך לא הגיע. רק כאשר עברה הפלוגה בדממה, אמר רב ששת: עכשיו המלך מגיע.

שאל אותו הצדוקי: מהיכן לך? ענה לו רב ששת: מלכותא דרקיע כעין מלכותא דארעא, ואצל בורא עולם מצינו שבא בקול דממה דקה.

כאשר עבר המלך בירך רב ששת "ברוך שנתן מכבודו לבריותיו".

אמר לו הצדוקי: למי שאתה לא רואה אתה מברך?

שואלת הגמרא: מה היה בסופו של אותו צדוקי? איכא דאמרי חבריו עקרו לו את עיניו. ואיכא דאמרי רב ששת נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות.

הרי שרב ששת ראה עוד יותר טוב מאשר מהצדוקי שהיה רואה בעיניו. וכך מספרים על הגאון המפורסם בעל "שמן רוקח" זצ"ל שהיה סגי נהור – אינו רואה בעיניו, כמה שנים קודם פטירתו וזמן מה קודם הסתלקותו מן העולם, קיבץ את כל בני ביתו וכל בניו וכל יוצאי חלציו נכדיו חתניו וכלותיו ואמר להם: בואו בני ואראה לכם שיש בורא כל עולמים אשר הוא אמת ותורתו אמת, ולהשריש בכם זאת האמונה ולמען תספרו לדור אחרון ואמר: תדעו בני כמו שיש חוש הראיה הגשמי, ככה יש חוש הראות הרוחני, וכשהצדיק רוצה רואה לפניו הכל. והתחיל לפרט לפניהם צורתם וצורת בגדיהם וכפתוריהם ופניהם וכל אשר בבית לפניהם והמה ראו כן תמהו ונבהלו מעוצם הפלגת כח קדושתו.

משום כך, אף שרב ששת לא ראה בעיניו הגשמיות את מורו ורבו, אולם היה רואה אותו בעיניו הרוחניות ונתקיים בו "והיו עיניך רואות את מוריד" וניתן לפסוק כמותו.